

## NOVOLETNO VOŠČILO SLOVENCEM NA BENEŠKEM, POSLANO IZ KOBARIDA PRI SOČI. OB STOPETDESETLETNICI BENEŠKEGA PLEBISCITA

Tretjega januarja leta 1866 je celovski poltednik *Slovenec* med vestmi objavil tudi *Novoletno voščilo Slovencem na Beneškem, poslano iz Kobarida pri Soči*. Čeravno ni podpisano, pa je avtor voščila zagotovo Andrej Žnidarčič (1835–1913), takrat kaplan v Kobaridu. Beneškim Slovencem je voščil:

*Predragi nam bratje Slovenci!*

*Voščimo Vam prav iz serca vse dobro, katero Vas more osrečiti »v duhu in resnici«!*

*Voščimo Vam torej skerbnih in učenih zaznanovavcev sv. vere, ker »brez vere ni mogoče Bogu dopasti«, ali srečnemu biti.*

*Voščimo Vam pa takih oznanovavcev, kateri niso samo za se učeni, ampak so tudi za Vas vse, da Vam bodo mogli v Vašem lepem slovenskem jeziku razkladati evangelijske resnice in popevati hvalo Bogu: »zakaj velik je gospod; in velike hvale vreden«, ker »je vpričo narodov razodel pravico svojo!«*

*Voščimo Vam, da bi Vaše slovenske duhovnije ne bile več, kakor do sedaj, v nekterih krajih, podložne laškim kapelanom, vikarjem ali župnikom, od katerih se more reči, »da usta imajo, pa ne govorijo«, »da ušesa imajo, pa ne slišijo« – slovenskega jezika!*

*Voščimo Vam prav obilno rodoljubnih domačih duhovnih pastirjev, ker »za ptujim (pastirjem) ovce ne gredó, temuč beže od njega, ker ne poznajno ptujih glasov!«*

*Voščimo Vam tudi – ker je hudo biti »semper discentes, et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes«<sup>1</sup> – take šole, v katerih bi se mogli Vaši gospodje »kleriki« poleg družih nauk tudi Vašega jezika dobro naučiti!*

*Voščimo Vam poslednjič – ker Videm noče in ne more za malo Slovencev slovenskih šol napraviti (izovarjaje se: »ad quid perditio haec«<sup>2</sup>) – toliko serčnosti in sreče, da se ločite Lahov, pa pristopite k svojim slovenskim bratom na Goriškem, kateri bodo serčno radi cerkveno (in politično) zvezo z Vami sklenili. Bog Vas sprejmi, ljubi bratje! Da se skorej vidimo!*

Žnidarčičevo voščilo in svarilo je bilo uvod v dogajanja ob slovenski zahodni meji leta 1866. Slovenska javnost je tedaj opozarjala na problem Beneških Slovencev ter želela njih priključitev k matičnemu telesu, zlasti zaradi morebitne spremembe avstrijskih zahodnih meja in posledično njih vključitve v italijansko državo. Odločitev naj bi bila v rokah slovenske javnosti in politike, toda odločale so nekatere evropske države.

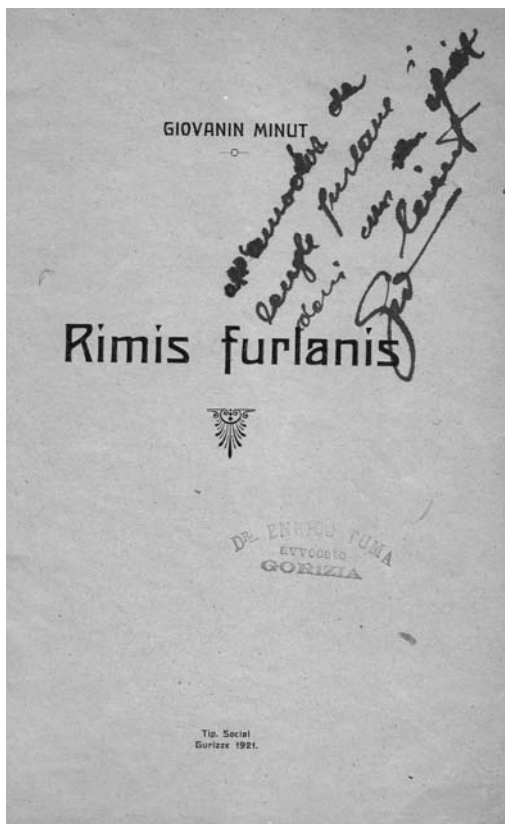
S pogodbo, podpisano na Dunaju 8. aprila 1866, sta se Italija in Prusija zavezali, da bosta skupaj začeli vojno proti Avstriji. Z njo naj bi Italija pridobila beneški del (Veneto) Lombardsko-beneškega kraljestva, Prusija pa si zagotovila premoč v nemških deželah in jih združila v prihodnji nemški državi. V vojni med Italijo in Avstrijo je bila slednja zmagovita, drugače pa je bilo na bojišču Avstrije s Prusijo, kjer je slavila zmago Prusija. S podpisom miru v Pragi 28. julija je Italija s francosko podporo in posre-

<sup>1</sup> » ... in se vedno učijo, pa ne morejo priti do spoznanja resnice« (Timotej 3, 3–7).

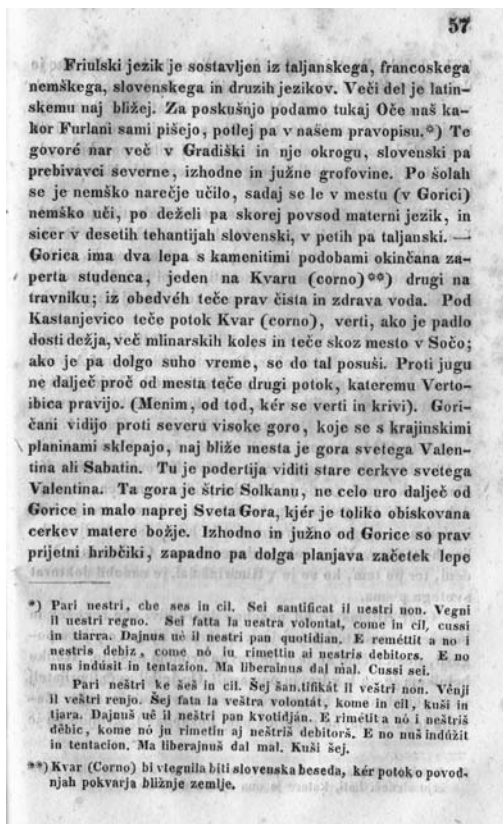
<sup>2</sup> »Čemú ta potrata?« (Matej, 26, 6–13).

dnim potom dobila ozemlje Benečije, a pod pogojem, da izvede plebiscit, ki naj pokaže željo ljudstva za združitve z Italijo. Spremembno državnih meja je potrdila tudi dunajska pogodba med Italijo in Avstrijo, sklenjena 3. oktobra 1866. Tri tedne za tem, 21. in 22. oktobra 1866, je bil izveden plebiscit, ki je z doseženim rezultatom izrekel popolno podporo priključitvi Benečije k Italiji.

Želja o cerkveni in politični združitvi beneških in goriških Slovencev kobariškega kaplana Andreja Žnidarčiča – v tistem času je nenehno opozarjal na problem beneških Slovencev – se takrat ni uresničila in potlej ni bilo več prave priložnosti, kljub nekaterim poskusom (v letih 1917–1919, 1943–1946), da bi se morda uresničila kasneje.



Giovanin Minut (1895–1967), furlanski pesnik, borec za furlanskega kmeta je dr. Henrikumu Tumi s posvetilom »Ljubitelju furlanskega jezika prirčno podarja Giovanin Minut« poklonil izvod svoje pesniške zbirke v furlanskem jeziku *Rimis furlanis*, ki je izšla v Gorici leta 1921 (Hrani Knjižnica dr. Henrika Tume, Raziskovalna postaja ZRC SAZU Nova Gorica).



Franc Blažič je leta 1853 v Celovcu izdal *Kratko povestnico Goriške nadškofije*, v kateri je poglavje posvetil tudi Goričanom, ki »govore tri jezike, nemački, slovenski in friulski«. V opombo je dodal molitev *Oče naš* v furlanščini.